

مردہ الحال روزگار بسر برد و پسر کلان ادشاہ محمد نام منصب ہزاری ذات و ششصد سوار سرفرازی یافت و پسر دوم یعقوب بیگ
 منصب ہفت صدی ذات سیصد و پنجاہ سوار فرق عزت برافراخت سویم اسد بیگ منصب سیصدی ذات و پنجاہ سوار ممتاز گشت روز
 شنبہ عرۃ شہر یویر ماہ آلی بخت اتالیق جانسپار خان خانان سپسالار و دیگر اہم ارعظام کہ بخدمت صوبہ دکن مقرر اند خلعت بار اسنے
 مصحوب یزدانی عنایت فرمودم چون عزیمت سیر گلزار ہیشہ بہار کشمیر و ر خاطر تصیم یافتہ نور الدین قلی رخصت شد کہ بیشتر شافت
 نشیب و فراز راہ پونج راحتی الامکان علاج نماید و نوے سازو کہ عبور چارواہی کے بار بردار از کر پوہ ہاسے و شوار گزار بہر بیت
 میر شود و مردم محنت و تعب کشند و جمع کثیر از عملہ و فحلہ انیکار مثل سنگتراش و نجار و سپیدار و غیرہ بہر اہی ادیخصت یافتند و فیلی ہشتار الیہ
 عنایت شد شب مبارک شنبہ سیزدہم بلخ نور منزل رفتہ تا روز یکشنبہ شانزدہم در ان گلشن نشا طابعیش و انبساط گذشت راجب
 بکرامیت ہبگیلہ از قلعہ ماند پور کہ وطن مانو نہ اوست آمدہ سعادت آسا بنوس در یافت فیلی و کلگے مرصع برسم پیشکش گذرانید
 مقصود خان منصب ہزاری ذات و یکصد و سی سوار سرفراز گشت روز مبارک شنبہ بستم فرزند شاہ پرویز دوزخچیریل پیشکش آورد
 و داخل حلقہ خاصہ حکم شد تباریخ بست و چہارم ماہ مذکور و دولت خانہ حضرت مریم زمانی جشن وزن شمس الجمن افزود گشت سال
 پنجاہ و یکم بحساب ماہہائے شمس بفرخے و فیروزی آغاز شد امید کہ مدت حیات در مرضیات ایزد جل سبحانہ مصروف باد سید جلال
 خلف سید محمد شیرہ شاہ عالم بخاری را کہ مجلیہ از حوال او و ضمن وقایع سفر گجرات مرقوم گشتہ رخصت العطات از زانی و اہتم مادہ فیلی
 بخت سواری او با خرچ راہ عنایت شد شب یکشنبہ سی ام مطابق چہار دہم شہر شوال کہ قرص ماہ بجبار کامل رسیدہ بود در عمارات
 باغ کہ مشرف بر دریاے چنار واقع است جشن ماہتابی ترتیب یافت و بقایت مجلس آرمیدہ و بزم پسندیدہ گذشت عرۃ ماہ آلی باز
 دندان اہلی جو ہر دار کہ فرزند سعادت مند شاہ بہمان پیشکش کردہ بود فرمودم کہ مقدار دو قبضہ خنجر و یک ششصت ازان بریدند
 بقایت خوش رنگ و نفیس برآمد با ستاد پورن و کلیان کہ در فن خانم بندی عدیل و نظیر خود نداشتند حکم شد کہ قبضہ خنجر را با ہدای کہ در نیو اپسند
 افتادہ و بطرح جہانگیری شہرت یافتہ بسازند بچین تیغہ و غلاف گیری و بند و بان را با ستاد اسنے کہ ہر کدام در فن خود از یکتایان
 روزگار اند فرمودہ شد الحق چنانچہ خاطر میخواست ترتیب یافت یک قبضہ خود انطور اہلق برآمدہ کہ از دیدنش حیرت افزود از جہل
 ہفت رنگ محسوس میشود و بعضے گہما چنان می نماید کہ گوی نقاش صنع بکاک بدایع نگار از خط سیاہ بر دور آن تحریر کردہ نفس الامرا کہ
 بحدے نفیس است کہ یک نفس نمی خواہم کہ از خود جدا سازم و از جمیع جواہر گران بہا کہ در خزانہ است گرامی تر میدارم روز مبارک شنبہ
 بہار کے و فرخے در کمر بستم و استادان نادرہ کار کہ در اتمام آن نہایت صنعت و وقت لعل آوردہ کار نامہ ظاہر ساختہ بودند

تعلق سرفتمه ۲۰۰۰

تند کوس مناره که یکی جهانگیری یاد شده از آن که تالار و مقبره در آن است
 واقع بر زمین شهر چلی

بانعامات سرفراز گشتند آستا و پورن بنیایت فیل و خلعت و حلقہ طلا بخت سردست کہ اہل ہند ان را کھنڈ گویند و کلیان نخطاب عجائب
 دست و اضافہ و خلعت و پونجی مرصع و همچنین ہر کد ام و درخور حالت و ہنرمندی خود نوازشات یافتند چون بعرض رسید کہ امان اللہ علیہ
 نہایت خان بہادر و بد نہا و جنگ کردہ فوج او را شکست دادہ بسیار سے از افغانان سیاہ رو و باطن را علف تیغ خون آشام ساختہ شمشیر
 خاصہ بخت سرفرازی او فرستادہ شد روز شنبہ پنجم خبر فوت راجہ سورجنگہ رسید کہ در روکن باجل طبعی در گذشت او نیرہ مال دیواست
 کہ از زمینداران عمدہ ہندوستان بود و زمینداری کہ باران آدم از تقابل و مساوات میزند این است بلکہ در یکے از جنگہا بر رانا
 غالب آمدہ و احوال او در اکبر نامہ شرح و بسط مذکور است راجہ سورجنگہ بیامین تربیت حضرت عرش آشیانی و این نیاز مند
 در گاہ سجانی بمراتب بلند و مناصب ارجمند رسید ملکش از پدر و جد و گذشت پسرش گجنگہ نام وار و در پوریش در زمان حیات بہات
 ملکہ و مالی خود را قبضہ اقتدار او سپردہ بود چون قابل تربیت و نوازش دانستہ او را بمنصب سہ ہزاری ذات و دو ہزار سوار و علم
 و خطاب راجہ و برادر خردش را بمنصب پانصدی ذات و دو صد و پنجاہ سوار سرفراز ساختہ جاگیر در وطن مرحمت فرمود و در مبارک شنبہ
 دہم ہر راہ حسب الاتماس آصف خان بنزل او کہ در کنار جہنا اساس یافتہ رفتہ شد جماعی ساختہ و در نہایت صفا و نفاست بنیایت
 مخطوط گشتہ بعد از فراغ غسل بزم سیالہ ترتیب یافت و بندہ ہائے خاص بساغر ہائے نشاط خوشوقت شدند از پیشکش ہائے او
 آنچه پسند افتاد برگزیدہ تتمہ بشار الیہ بخشیدم قیمت مجموع پیشکش او کہ گرفتہ شد مبلغ سے ہزار روپیہ بودہ باشد باقر خان فوجدار
 ملتان بنیایت علم سربندی یافت پیش ازین حسب الحکم از دار الخلافہ اگرہ تا دریا سے آنک دو طرفہ درخت نشاندہ خیابان تربیت
 دادہ اند و همچنین از اگرہ تا ننگالہ و در نیولا حکم کروم کہ از اگرہ تا لاہور بر سر ہر کر وہ میلے بسا زد کہ علامت کروہ باشد و بقاصدہ کروہ
 چاہ آبے تا متر دین آسودہ و مرفہ الحال آمد و رفت نمایند از تشنگی و تابش آفتاب نخت و صعوبت نکشند روز مبارک شنبہ
 بیست و چہارم ہر راہ جشن و سمرہ ترتیب یافت بآئین ہند اسپان را آراستہ بنظر در آورند و بعد از دیدن اسپان چند نخبہ
 فیل بنظر گذشت چون معتمد خان در نوروز گذشتہ پیشکش نگذاریدہ بود درین جشن تخت طلا ایک انگشتری یا قوت و یک بسد
 دیگر جزویات پیشکش کرد تخت نغزاک ساختہ شدہ قیمت مجموع آن شانزدہ ہزار روپیہ باشد چون از صدق عقیدت و اخلاص
 آورده بعرض قبول مقرون گشت درین روز زبردست خان بمنصب ہزار ذات و چہار صد سوار سرفرازی یافتہ چون
 ساعت کوچ روز دسمرہ مقرر شدہ بود وقت شام بیبارکی و فرخی برکشتی ششہ متوجہ مقصد گشتہ و ہشت روز در منزل دل توقف
 افتاد تا مردم بفراغ خاطر سامان نمودہ بر ایندہما تہجان از بنگلہ بڈاکوکی سیب فرستادہ بود بسیار تروتازہ آمد لطافت تمام داشت از

از خوردنش مخلوط گشتم با سیب خوب کابل کہ در ہما نجا خوردہ شد و سیب سمرقندی کہ ہر سال می آرد طرف نمی توان ہنادر شیرینی و
 تزکات و راست مزگی بیچ نسبت بانہا ندارد اما حال باین نفاست و لطافت سیب ندیدہ شدہ بود می گویند کہ در نگیش بالا متصل
 بشکرورہ وہی است سیوران نام دران نوہ سہ درخت ازین سیب است و ہر چند سعی نمودند جاسے دیگر باین خوبی نشد بسید حسن
 ایچی برادر م شاہ عباس ازین سیب الوش عنایت کردم تا معلوم گرد کہ در عراق بہتر ازین می شود یا نہ عرض کرد کہ در تمام ایران
 سیب اصفہان ممتاز است نہایتش بہین قدر خواہد بود روز مبارک شبہ غرہ ماہ آبان الی زیارت روضہ حضرت عرش آشیانے
 انار لشکر بہانہ رفتہ فرق نیاز بر آستان ملائک آشیان سوہ صد ہر نذر گذرانیدم جمیع بیگمان و اہل محل بطوان آن آستان ملائک
 مطاف استسجاد جستہ نذورات گذاریند شب جمعہ مجلس عالی آراستہ شد از مشایخ و ارباب علم و حفاظ و اہل نغمہ بسیارے فراہم
 آوردہ و جد و سماع کردند و بہر کدام در خور استحقاق و استعداد آنها از خلعت و فرجی و شال عنایت شد عمارات این روضہ بہتر کہ بنایت عالی
 اساس یافتہ درین مرتبہ باز بخاطر رسید از آنچہ بود بسیار افزود شب سویم بعد از گذشتن چار گھڑی از منزل مذکور کوچ اتفاق افتاد و
 منج و نیم کر وہ براہ و ربا نور ویدہ چار گھڑی از روز بر آمدہ بود کہ بمنزل رسیدہ شد بعد از دو پیر روز از آب گذشتہ ہفت دراج شکار کریم
 آخر ہاسے روز بسید حسن ایچی بیست ہزار روپیہ العام شد خلعت طلا روز با جیفہ مرصع و فیل مرصع نمودہ رخصت انعطاف ارزانی
 داشتہ و بخت برادر م صراحی مرصع کہ بشکل خروس ساختہ بودند و مقدار معاد من شراب درومی گنجید برسم ارغمان فرستادہ شد آمد
 کہ سلامت بمنزل مراد برسد لشکر خان را کہ بچکو مست و حراست دار الخلافہ اگرہ اختصاص یافتہ خلعت واسپ و فیل و نقارہ و خنجر
 مرصع عنایت نمودہ رخصت فرمودم اکرام خان بنصب دو ہزاری ذات و یک ہزار و پانصد سوار و خدمت فوجداری سرکار بیوات
 سرفرازی یافت پسر اسلام خان است و او نبیرہ صاحب سجادہ عفران پناہ شیخ سلیم است کہ محارذات و محاسن صفات و نسبت
 دعا گوئی ایشان باین دو دمان والا در اوراق گذشتہ نگاشتہ کلک صداقت رقم گشتہ در نیولا از شخصے کہ سخن او بفروغ صدق آراستہ شد
 استماع افتاد کہ در زمانے کہ مراد بقدر تکسری وضعفی و راجمیر دستداد پیش از انکہ این خبر ناخوش بولایت بنگالہ رسد روزے
 اسلام خان در خلوت نشستہ بود ناگاہ او را بخودی دست میدہد چون بخودی آید بیکے از معتدان خویش کہ بھیکن نام داشت و از
 محران او بودہ می گوید کہ از عالم غیب مرا چنین نمودند کہ پیکر مقدس حضرت شاہنشاہی بقدر گرانی دارد علاج آن منحصر و رخصت
 ساختن چیزے است بغایت عزیز و گرامی نخست بخاطرش گذشت کہ فرزند ہوشنگ را فداے فرق مبارک آنحضرت سازم لیکن
 چون خرد سال بود و ہنوز تہمتے از حیات نیافتہ ہ کام دل بر نگرفتہ مرا بر حال او رحم آمد خود را فداے صاحب و مربے خود کردم مید

که چون از همسم القلب و صدق باطن است بدرگاه الهی مقبول افتد فی الفور تیر و عاهدت اجابت رسید و در بهمان نزدیکی اثر
 منعقد رعایت بیاری در خود احساس نمود آنرا فائدا مرض اشتداد می یافت تا بجوار رحمت ایزدی پیوست و حکیم علی الاطلاق صحت
 عاجل و کامل از شفا خانه غیب باین نیازمند گرامت فرمود اگر چه حضرت عرش آشیانی انار الله بر بانه با ولاد و احفاد شیخ الاسلام
 توجیه مغربا داشتند و هر کدام را در غور قابلیت و استعداد تربیت با در عایت با فرموده بودند لیکن چون نوبت سلطنت و خلافت
 باین نیازمند رسید بحجت اوبه حقوق آن بزرگوار رعایتهاست عظیم یافتند و اکثر از ایشان بعالی مرتبه امارت رسیدند و بصاحب
 صدیقی با ترقی و تصاعد کردند چنانچه احوال هر کدام در جاسای خود گذارش نمود چون درین موضع هلال خان خواجه سمرک از خدمتگاران
 زمان شاهزادگی است سراسر و بطنی ساخته بود پیشکش گذرانید بحجت سرفرازی او قلیله گرفته شد ازین منزل بپارک کوچ در
 ظاهراً متبر او و و موکب مسعود اتفاق افتاد و روز مبارک شنبه هشتم تها شاسای بندراین و دیدن تها نهاسای آنجا رفته شد اگر چه
 در عهد سلطنت حضرت عرش آشیانی امر اسرار چوت عمارات به طرز خود ساخته و از بیرون به تکلفات افزوده فائدا در ورون چندان
 شیره و ابابیل و درو خانه با کرده که از بوسه بر آنها یک نفس بند نمی تواند شد -

از بیرون چون گور کاسنر بر حلال | از درون قمر خدای عزوجل

درین روز مخلص خان حسب الحکم از بنگاله آمده سعادت آستا بنوس دریافت صدر و صدر و پیه بصیغه نذر و لعلی و طره مصرعی بر رسم
 پیشکش گذرانید روز جمعه نهم شش لک روپیه خزانة بحبت ذخیره قلعه آسیر نزد سپهسالار خانخانان فرستاده شد در اوراق گذشته
 بتقریبات از کیفیات احوال گسائین چه روپ که در او جین گوشه انزو داشت مرقوم گشته درینو لا از او جین بجهت که از اعظم معابر
 هندو است نقل مکان نموده بر کنار دریا بجا بعبادت معبود حقیقی اشتغال دارد چون صحبت او پیرامون خاطر می گشت بقصد ملاقات
 او شتافتیم و زمانه ممتد در غلوت بیزحمت غیر صحبت داشته شد الحق که وجودش بغایت معتتم است و در مجلس او محفوظا و مستفیدی توان
 شد روز شنبه و هم قراران اجراض رسانیدند که درین نزدیکی شیرسای است که آزار و آسیب از او بر عایا و مترودین میرسد فی الفور حکم
 فرمودم که فیل بسیار برده میشه رانیک محاصره نمایند و آخر پاس روز خود با بمل محل سوار شدم چون عهد کرده ام که هیچ جاندار سے را
 بدست خود نیازم بنور جهان بیگم فرمودم که بندوق بیندازید با آنکه فیل از بسے شیر قرار و آرام نیگیرد و پیوسته در حرکت است از بالای
 حماری تفنگ بے خطا انداختن کار بست عظیم مشکل چنانچه میرزا رستم که در فن بندوق اندازی بعد از من مثل او دوتی نیست کر چنان
 شده که سه تیر چهار شیر از بالا سے فیل خطا کرده نور جهان بیگم تیر اول چنان زد که بهمان زخم تمام شد روز و شنبه و او از دم باز خاطر را

۲۸۳

بلاقات گسائین چدر و پ رغبست افزو و بے تکلفانه بکلمه او شتافه صحبت داشته شد سخنان بلند در میان آمد حق جل و علی غریب توفیقے کرامت فرموده فهم عالی و غطرت بلند و هر که تند را با دانش خدا و اوج و دل از تعلقات آزاد ساخته پشت پا بر عالم و ما فیها زده در گوشه تخرید مستغنی و بے نیاز نشسته از اسباب دنیوی نیم گذاشته که پاس که ستر عورت شود و پارچه از سفالین که دم آبی توان خورد اختیار نموده در زمستان و تابستان و برسات عریان و سرد پارچه نسیمی برده سوراخی که بصد محنت و شکنجه توان گردید و دره در آمد نوسے که طفل شیر خواره را بر حمت توان در آورد و بخت بودن قرار داده این دوسه بیت حکیم ثنائی علیه الرحمه مناسب حال افتاده

داشت آلمان یلی کریمے تنگ	چون گلگاه نای و سینه چنگ	بوالفضولی سوال کرد از وی	اصیت اینجا بخش برست دوی
بادم گرم و چشم گر بیان سپر	گفت هذا لمن بیوت کثیر		

روز کم شبته چهاردهم باز بلاقات گسائین رفته از و در اع شدم بے تکلف جدائی از صحبت او بر خاطر حقیقت گزین گرانی نمود روز مبارک شبته پانزدهم کوچ فرموده در برابر بند را بن منزل گزیدم درین منزل فرزند سعادت مند سلطان پرویز رخصت شده باله آباد و محال جاگیر خود شتافت اراده خاطر چنان بود که او درین یورش سعادت همراهی اختصاص یا بد چون پیش ازین اظهار پیشانی نمود تا گزیر جدائی او رخصت و اوم واسپ پنجاق و کمر خنجر و سته البق جوهر دار و شمشیر خاصه و سپر خاصه مرحمت شد امید که باز بزودی و خوبی دولت حضور یا بد چون مدت حبس خسرو بطول انجامیده بود بخاطر صواب اندیش رسید که پیش ازین او را محوس و داشتن و از سعادت خدمت محروم داشتن از مرحمت دور است لاجرم بحضور طلبیده حکم کورنش کردم مجدداً نقوش جلایم او بزلال عفو مشست و شو یافت و غبار نجالت و زلات از ناصیه او زدوده شد امید که توفیق رصنا جوئی و سعادت بندگی نصیب و روزی او با روز جمعه شانزدهم نخلص خانز که بخت خدمت دیوانی سرکار فرزند شاه پرویز طلبیده بودم در خدمت آن مستوزند رخصت یافت و منصب او بدستوری که در بنگاله داشت دو هزاری ذات و هفتصد سوار مرحمت فرمودم روز شبته هفتم هم مقام شده درین منزل سید نظام سپر سیران صدر جهان که بقو جداری سرکار قنوج اختصاص داشت دولت ملازمت در یافت و زنجیریل و چند دست جانور شکاری پیشکش گذرانید یک زنجیر و دو دست باز گرفته شد روز یکشنبه بنیر و هم کوچ اتفاق افتاد در نیولا دارلے ایران مصحوب پری بیگ میر شکار یک دست شتقار خوش رنگ فرستاده بود و یک دست دیگر خان عالم داده مشارالین نیز باشندقار شاهی که بدرگاه ارسال داشته خود در راه ضایع می شود و شتقار شاهی نیز از غفلت میر شکار سچنگ گری می افتد اگر چه زنده بدرگاه رسانیدند لیکن یک هفته پیش نماند و تلف شد چه نویسم از حسن و رنگ این جانور خالها سے سیاه برهه بال و بر پشت پهلوی

بسیار خوشنما بود چون خالی از غراب نبود با ستاد منصور تقاش که بخطاب ناوار العصر سر فراز است فرمودم که شبیه آن را کشیده نگا هزار و دو هزار روپے بمیر شکار مذکور لطف نموده رخصت فرمودم در عهد دولت حضرت عرش آشیانی انا را اندر بر بانہ وزن سیر سے دام بود متقارن این حال بخاطر گذشت که خلاف ضابطہ ایشان چہا باید کرد ادلی آنکہ بدستور سابق سی دام باشد روزی گسائین جہد روپے تقریبی گفت کہ در کتاب یہ کہ احکام دین ما در اینجا مثبت است وزن سیر اسی و شش دام نوشته اند چون از اتفاقات فیسی حکم شما بانچہ کہ در کتاب ما است مطابق اقتاد اگر یہاں سی و شش دام مقرر فرمایند بہتر خواہد بود حکم شد کہ بعد ازین در تمام مالک سی و شش دام معمول باشد روز و شبہ نوزدہم کوچ شد راجہ بجا کونگہ را بلک لشکر و کن تعین فرمودم اسپ و خلعت مرحمت نموده شد ازین تاریخ تا روز کم شبہ بست و ہشتم پے در پے اتفاق کوچ واقع شد روز مبارک شبہ بست و نهم دار البرکت دہلی بود و موکب اقبال آراشگی یافت نخست با فرزندان و اہل محل زیارت روضہ منورہ حضرت جنت آشیانی انا را اندر بر بانہ شتافتہ مذورات گذرانیدہ شد و از اینجا بطوانند روضہ متبرکہ سلطان المشائخ نظام الدین چشتی رفتہ استمداد ہمت فرمودم و آخر ہائے روز بدولت خانہ کہ در سلیم گڑھ ترتیب یافتہ بود نزول سعادت اتفاق افتاد روز جمعہ سی ام مقام شد چون درین مدت شکار گاہ پرگنہ پالم را حسب حکم محافظت نموده بودند بعضی رسید کہ آہو بسیار جمع شدہ روز شبہ عرۃ آذر ماہ الہی بغزم شکار یوز سواری نموده شد آخر ہائے روز در اٹھائے شکار ڈالہ با فراط بارید در کلانی مقدار سیسی بود ہوا را بغایت سرد ساخت درین روز سہ آہو گیرانیدہ شد روز کیشنبہ دوم چہل ہشش آہو شکار کردم روز و شبہ سویم بست و چہار آہو بیوز گیرانیدہ شد و دو آہو فرزند شاہ بہان بہ بندوق زدہ روز سہ شبہ چہارم پنج آہو گیرانیدہ شد روز کم شبہ پنجم بست و ہفت آہو شکار شد روز مبارک شبہ ششم سید بہوہ بخار سے کہ کو حکومت و حراست دار الملک دہلی اختصاص داشت سہ زنجیر نیل و ہیزوہ راس اسپ و دیگر جزویات برسم پیشکش گذرانیدہ یک زنجیر نیل و دیگر جزویات مقبول ماقتاد تمہ با و بخشیدم ہاشم خوشی فوجدار بعضے پرگنات میوات بسعادت آستان بوس سر فراز سے یافت تا روز مبارک شبہ سیزدہم در حد و پالم بشکار یوز مشغول بودم در عرض دو روز چہار صد و بست و شش آہو گیرانیدہ بدہلی مراجعت واقع شد در خدمت حضرت عرش آشیانے شنیدہ بودم کہ آہو را کہ از جنگ یوز خلاص سازند با آنکہ آسپے از ناخن و دندان با و نرسیدہ باشد زندہ ماندن آن از محالات است درین شکار بخت مزید احتیاط آہو سے چہتہ خوشحوت قومی جہ پیش از ان کہ زخمی از دندان و ناخن بانہا برسد خلاص ساختہ فرمودم کہ در حضور بنگاہ داشتہ نہایت محافظت تیار واری بکار برزد یک شبانروز بحال خود بودہ آرام و قرار داشتند روز و یکم تغیر فاعش در احوال آنها شاہدہ رفت از عالمستان دست و پا رنجواو

۲۸۴

بے قانون انداختہ می افتادند و برینجا ستند ہر چند تریاق فاروقی و دیگر دواہای مناسب دواہ شد تا شیر نکر و تا ایک پاس باہین کیفیت گذر ایندہ جان دادند درین تاریخ خبر ناخوش رسید کہ فرزند کلان شاہ پرویز در آگرہ و ولایت حیات سپرد چون گلزنک شدہ بود و آن فرزند نہایت تعلق و دوستگی داشتہ ازین سانحہ دلخراش بنایت متاثر و آزرده خاطر گشتہ اضطراب و بیطاعتی بسیار ظاہر ساختہ است بخت و لنوازی و خاطر خوبی او عنایت نامہ ہا فرستادہ ناسور درونی او را بمرہم لطف و عاطفت دوا فرمودم امید کہ حق محل و علم صبر و شکیب کر است کنا کہ درین قسم قضایا بہتر از تحمل و بردباری عملساری نمی باشد روز جمعہ چار و چھم بالتماس آغا مان بمنزل اورز تہ شد اورا بسبب سبقت خدمت و طریقہ بندگی موردی باین دو وہان رفیع الشان ثابت است حضرت عرش آشیانی انار اشد بر ہاندہ نگامیکہ مرا کتہذا ساختند آغای آغا مان را از ہمیشہ من شاہ زاوہ خانم گرفتہ بخدمت محل من مقرر فرمودند از ان تاریخ سی و سہ سال است کہ در خدمت من می باشد و خاطر ایشان را بغایت عزیز و گرامی میدارم و ایشان باخلاص خدمت سلسلہ ما کردہ اند در تیج سفرے و یورشی بار اوہ و اختیار خویش از ملازمت من محروم نماندہ اند چون کبر من ایشان را اور یافت التماس نمودند کہ اگر حکم شود در دہلی اقامت گزیدہ انچہ از عمر باقی باشد بدعا گوئی صرف سازم کہ دیگر مرا طاقت نقل و حرکت نماندہ و از آمد و شد محنت و صعوبت می کشم و از سعادت مند ہاے ایشان آنکہ بخدمت عرش آشیانے ہمسال واقع شدہ اند مجلاً آسودگی ایشان را منظور داشته حکم فرمودم کہ در دہلی توقف نمایند و در انجا بخت خود باغی و سراے و مقبرہ ساختہ اند بدینے است کہ تجسس آن مشغول اند القصہ مراعات خاطر آن قدیم الخدمت را مطلع نظر داشتہ بمنزل ایشان رسیدہ شد و بسید بہوہ حاکم شہر تاکید فرمودم کہ در لوازم خدمتگاری و پاس خاطر ایشان چنان تاکید نماید کہ از پیچ رہگذر خبار کلفتی بر جواسی خاطر ایشان نہ نشیند درین تاریخ راجہ کشناس بمنصب دو ہزاری ذات و سید سوار از اصل و اضافہ سر بلندی یافت چون سید بہوہ خدمت فوجداری دہلی را چنانچہ باید تقدیم رسانیدہ بود و مردم آنچہ و از حسن سلوک او نہایت رضاسندی داشتند بدستور سابق محافظت و محارست شہر دہلی و فوجداری اطراف آن بشار الیہ مقرر فرمودہ بمنصب ہزاری ذات و ششصد سوار از اصل و اضافہ سرفراز ساختہ فیل مرحمت نمودہ بخدمت نمودم روز شنبہ پانزدہم میرزا داسے را بمنصب دو ہزاری و ہزار سوار و عنایت علم و فیل امتیاز بخشیدہ بصوبہ دکن تعیین فرمودم شیخ عبدالحق دہلوی کہ از اہل فضل و ارباب سعادت است درین آمدن دولت ملازمت و ریافت کتابی تصنیف نمودہ بود مشتمل بر احوال مشائخ ہند بنظر در آمدہ خیلکے زحمت کشیدہ مدتهاست کہ در گوشہ دہلی بوضع توکل و تجرید بسرینے بود و گرامی است صحبتش بے ذوق نیست بالولع مراحم و لنوازی سے کردہ بخدمت فرمودم روز یک شنبہ شانزدہم از دہلی کوچ کردہ شد

روز جمعه بست و یکم به برگزیده کرانه نزول سعادت اتفاق افتاد برگزیده مذکور وطن مالوف مقرب خان است آب و هوا پیش معتدل و
 زمینش قابل مقرب خان در انجا باغات و عمارات ساخته چون مکرر تعریف باغ او بعرض رسیده بود خاطر السیران رغبت افزود
 روز شنبه بیت دوم با اهل حرم از سیران باغ مخطوط گشتم بکلیت باغی است بغایت عالی و دلنشین آنچه دیوار بخت
 دور آن بر کشیده و خیابانها را فرش بسته یکصد و چهل بیگانه است و در میان باغ حوضی ساخته است طول و ویست و بیست
 وسیع عرض و ویست و بیست و در میان حوض صفا ما هتایی بیت دوم در عرض مربع و بیست و پنج درخت گرم سیر و سرد سیر
 نیست که در آن باغ بنا شده از درختها میوه دار که در ولایت میشود حتی نهال پسته سبز شده سرد و باغ خوش قد با نام دیده شد
 که تا حال باین خوبی و لطافت سر و نظر در نیامده باشد فرمودم که سرد و بار ایشمارند یکصد درخت بشمار و در آمد و اطراف حوض
 عمارات مناسب اساس یافته هنوز در کارند روز و شنبه بست و چهارم خنجر خان که حراست قلعه احمد نگر عهد او است بمنصب دو
 هزار و پانصدی قات و هزار و ششصد سوار ممتاز گشت روز یکم شنبه بست و ششم حضرت و اهب العطا یا فرزند شاه جهان پسر
 از حبیب آصف خان کرامت فرمود هزاره مرز گذرانیده التماس نام نمود آمدنش نام کردم امید که قدش برین دولت مبارک و
 فرخنده با و روز مبارک شنبه بست هفتم مقام شد درین چند روز از لشکار جزر و توغذری مخطوط بودم جزر بود و فرمودم که وزن
 کردند و سیر و یک پا و جهانگیری بر آمد و ابلق و دو سیر و نیم پا و توغذری کلان یک پا و از جزر بود کلان تر شد روز مبارک شنبه
 پنجم و پناه آبی در مقام اکبر پور از کشتی بر آید و همراه خشکی بنصرت موکب اقبال اتفاق افتاد و از اگره تا منزل مذکور که در دو کرده
 برگزیده بوزیه واقع است یکصد و بیست و سه گروه بر آید در یکا که نو و یک گروه بر آید خشکی است بی و چهار کوه و هفده مقام علی منزل
 شد سواست این یک هفته در بر آمدن شهر و دوازده روز در پالم بجهت لشکار توقف نموده بودم که همگی هفتاد و روز باشد درین
 تاریخ جهانگیری قلی خان از بهار آمده دولت زمین بوس دریافت صد هر و صد روپیه بر بزم نذر گذرانیده از روز مبارک شنبه
 گذشته تا روز یکم شنبه یازدهم پله و پله کوه واقع شد روز مبارک شنبه و از دهم از سیر باغ سهرند خوش وقت گشتم از باغهای
 قدیمی است و در وقت با سه سال رسیده دار و طراوتی که پیش ازین داشت نمانده بعد از غنیمت است خواهی و بیسی که از زراعت
 و عمارت صاحب وقت است محض بجهت مرمت این باغ او را کردی سهرند ساخته پیش از ساعت کوه از دارا بخلافه اگر نخست
 فرموده بودم و بقدر ترتیب و مرمت نموده مجدداً تا یکد کرده شد که اکثر درختهای کهنه بے طراوت را دور ساخته نهالهای تازه بنشانند و آن بنده
 را از سر نو بنا داده عمارت های قدیم را تعمیر نمایند و دیگر عمارات از حمام و غیره در جای مناسب حکم شد که اساس بنده این تاریخ دوست بیگانه

که از کمکیان عبداللہ خان است بمنصب ہفتصدی ذات و پنجاہ سوار سرفراز گشتہ مظفر حسین پسر وزیر خان بمنصب ششصدت
 و سیصد سوار ممتاز گشتہ شیخ قاسم بخدمت حضور و کن خصت شد روز مبارک شنبہ نوزدہم حسب الاتماس فرزند سعادت مند شاہجہان
 بمنزل اول شریف ارزانی فرمودم بخدمت ولادت فرزند کی کہ حق جل و اعلیٰ کرامت فرمودہ جشن عالی آراستہ پیشکش کشید از ان جملہ
 شمشیر نیچہ یک آویز کہ کار زندگیست و قبضہ و بند باز آن از نیکم فرنگ تراش ترتیب یافته الحق پاکیزہ و مطبوع ساخته شدہ و گرفتاریست
 کہ راجہ بکلانہ و برہان پور بان فرزند گذرایندہ بود چون آن نیل خوش صورت و خوش فعل است داخل فیلان خاصہ حکم شد مجموع
 قیمت پیشکش آنچه قبول و مقبول افتاد یک لک و سہ ہزار روپیہ باشد و قریب بچہل ہزار روپیہ بوالدہ ماہولی نعمت ہاے خود
 گذرایندہ درین ایام سید بایزید بخاری نوجدار صوبہ بکر بکر اس رنگ کہ در خریدی از کویہ آورده در خانہ پرورش دادہ پیشکش فرستادہ
 بود بنظر گذشت بغایت خوش آمد از قسم مار خور و قوچ کویہ بسیار دیدہ شد کہ در خانہ پرورش یافتہ اما رنگ بنظر در نیامد بود
 فرمودم کہ بایزید بری کیجا نگاہ دارند تا جفت شود و نتاج ہم رسد بے تکلف نسبتی بار خور و قحطار نداد و سید بایزید بمنصب بکر بکر ذات
 و ہفتصد سوار سرفراز شد روز و شنبہ بست و سوم مقیم خانرا بخلعت و اسپ نیل و کپوہ مرغ سرفراز ساختہ بصوبہ بہار مقیم سوم
 روز یک شنبہ بست ہم بر لب آب سیاہ جشن فرزند اقبال مند شاہجہان ترتیب یافت و ہمدین روز راجہ بکر حاجیت کہ محاصرہ
 قلعہ کانگرہ اشتعال دارد بخدمت عرض بعضیہ مدعیات حسب الحکم بدرگاہ آمدہ سعادت آشا بنوس در پانچہ روز و شنبہ سے ام
 فرزند شاہجہان بخدمت دیدن عمارات دولت خانہ کہ تبارگی احداث یافتہ وہ روز خصت گرفتہ بلا ہور شتافت و راجہ بکر حاجیت
 بغایت خجہ خاصہ و خلعت و اسپ سرفراز گشتہ بخدمت محاصرہ قلعہ کانگرہ مراجعت نمودہ روز کم شنبہ دوم مہین ماہ الہی باغ
 کلانور پور و موکب مسعود آراستگی یافت درین زمین حضرت عرش آشیانے بر تخت خلافت جلوس فرمودہ اند چون خبر نزدیک
 رسیدن خان عالم بدرگاہ رسید ہر روز یکے از بندہ ہا را بخدمت سرفرازی او برسم استقبال فرستادہ با انواع و اقسام مرحام و
 نوازش پایہ عزت و منزلت او افزودم و عنوان فرامین را بصرعی یا ہتی بدیہ مناسب مقام زینت بخشیدہ بہ عنایت ہاے سرشار مخصوص
 ساختہ از جملہ یک مرتبہ عطر ہا گیری فرستادہ این مطلع بر زبان قلم آمدہ سے

پسویت فرستادہ ام بوسے خویش	اگر آدم تر از او تر سے خویش
روز مبارک شنبہ سوم در باغ کلانور خان عالم سعادت آشا بنوس سرفرازی یافت صد ہزار روپیہ بصیغہ نذر آورد و پیشکش خود را بمرور خواہد گذرایندہ زینیل بیگ ایچی برادر م شاہ عباس با مرسلہ شاہی و فلایس آن دیار کہ ہر سوغات ارسال داشتہ اند متعاقب می رسد	

شبه شاه برادرم را بسیار بسیار خوب کشیده بود چنانچه بهر کس از بندها سے ایشان نمودم عرض کردند که بسیار خوب کشیده هم درین تاریخ قاسم خان بادویان و بخشی لاهور دولت زمین بوس دریا قند لبند اس مصور بغایت فیل سرفراز شد بابا خواجه که از کمکیان صوبه قندهار است بمنصب هزاری ذات دپانصد و پنجاه سوار ممتاز گشت روز سه شنبه ششم مارالمهامی اعتماد الدوله لشکر خوراسان داد با آنکه ضبط صوبه پنجاب بعد و کلا سے ایشان مقرر است و در هندوستان نیز جاگیر متفرقه دارند پنج هزار سوار بنظر در آوردن چون وسعت کشمیر آنقدر نیست که محصولش بجعی که همواره ملازم موکب اقبال اند و فاکند و از طغنه نهضت رایات جلال نیرخ غلات و جو بات به تغیر اعلی رسیده بود بجهت رفاہیت عامه خلایق حکم شد که بندها سے که در رکاب اند سامان مردم خود نموده معدودی که ناگزیر اند همراه گرفته تتمه بحال جاگیر خود ها رخصت نمایند و همچنین در تخفیف دادن چارواها و شاگرد پیچہ نهایت تاکید و احتیاط امری دارند روز مبارک شنبه و هم فرزند اقبال سند شاه جهان از لاهور آمده سعادت قدسوس دریافت جاگیر قلینان را بخلعت سپ ذیل سرفراز ساخته با برادران و فرزندان بصوبه دکن رخصت فرمودم درین تاریخ طالب آسے ب خطاب ملک الشعرا خلعت امتیاز پوشیده اہل او از اہل است یک چندی با قما الدوله می بود چون رتبه سخنش از همگنان در گذشت در سلک شعرا سے پای تخت منتظم گشت این چند بیت از دست۔

زخارت چیت بر بہا رتھا است	کہ گل بدست تو از شلخ تازه ترانہ	الہ باز گفتن چنان بستم کہ گوئے	دہان بر چہ زخمی بود و بپشد
عشق در اول د آختر ہمہ ذوق است و سماع این شرابے است کہ ہم بختہ و ہم خام خوش است			
گرم بجای جوہر آئینہ بودے	بے رونما ترا بتو کے می نمودے	دولب دارم کی درمی پرستے	یکے در عذر خواہی ہا ہی بستے
روز دو شنبہ چار و ہم حسینے سپر سلطان توام رباعی گفته گذرا نسید *			
گروے کہ ترا ظرف دامان ریزد	آب از رخ سر نہ سلیمان ریزد	گر خاک ورت با متخان بشارند	از وی عوق جبین شامان ریزد
معتدخان درین وقت رباعی خواند مرا بغایت خوش آمد و در بیاض خود نوشت۔			
زہم بفرق خود چشالی کہ چہ شد	آنخون ریزی و آیتن فتالی کہ چہ شد	ای غافل از آنکہ تیغ بجز تو چہ کرد	خاکم لبشارت تابالی کہ چہ شد
طالب صفایے الاصل است در عنفوان شباب لباس تجرید و قلندری گذارش بکشیر اتحاد و از خوبے جا و لطافت آب ہوا دل بنا و آن ملک شدہ توطن و تامل اختیار کرد بعد از فتح کشمیر بخدمت عرش آشیانے پیوستہ در سلک بندھا سے در گاہ انتظام			

است نخل نزول موکب اجلال و اقبال گشت چون این کوستان از شکارگاه پاسه مقرر است حسب الحکم قزاولان پیشتر آمده
 هر که ترتیب داده بودند روز کم شنبه غره اسفندار نه ماه الکی شکاری را از شش گروه مسافت رانده روز مبارک شنبه دوم شنبه
 در آوردند یکصد و یکراس از قوچ و چکاره شکار شد چون هایت خان مدتها بود که از سعادت حضور محرومی داشت به التماس
 او حکم فرموده بودم که اگر از نسق آن مهم اطمینان حاصل کرده باشد و از هیچ رگبند زول نگرانی ندارد و افواج را در تناسبات
 گذاشته بریده متوجه و رگه شود درین روز سعادت آستانبوس دریافتند صد مرتبه گذرانید خان عالم منصب پنجاه زیادت
 و سه هزار سوار سرفراز گشت مقارن این حال عرض داشت نورالدین قلی از راه پونج رسید نوشته بود که گریه ها را حتی الامکان
 اصلاح داده هموار ساخته بودم قضا را چند شبانه روز با زندگی شد و بالای کوتل با ارتفاع سه دایع برف افتاده هسنوز
 می بارید اگر بیرون کوه تا یک ماه توقف نمایند عبور ازین راه میسر است و الا دشواری نماید چون عرض ازین غسز میت
 دریافت موسم بهار و شکوفه زار بود از توقف فرصت از دست می رفت ناگزیر عطف عنان نموده بر راه پگلی و دومتور
 نهضت را با اقبال اتفاق افتاد و روز جمعه سوم از دریا به سمت عبور واقع شد با آنکه آب تا کم بود چون بغایت تند
 میرفت و مردم در گذشتن محنت می کشیدند حکم فرمودم که دو دست زنجیر میل بر سر گذر با برده اسباب مردم بگذرانند جمعی که
 ضعیف و زبون باشند نیز سواره عبور نمایند تا آسیب جانی و مالی به نامرادی نرسد درین تاریخ خبر فوت خواجه جهان رسید او
 از بنده پاسه قدیم و خدمتگاران زمان شاهزادگی بود اگر چه در آخر از ملازمت من جدا شده روزی چند بخدمت
 عرش آشیانی پیوست چون بجای بیگانه زلفه بود بر خاطرم چندان گران نیامد چنانچه بعد از جلوس رعایتی که در مخیله و
 نگذاشته بود فرمودم تا آنکه بمنصب پنج هزاری ذات و سه هزار سوار سرفرازی یافت و شرح احوال او به تقریبات درین جریده
 اقبال ثبت افتاده خدمات عمده راسته شده و در کار با طرفه کدی داشت غایتا از کسب قابلیت و استعداد ذاتی او و
 دیگر جزئیات که پیرایه جوهر انسانی است به نصیب بود درین راه ضعف قلبی بهم رسانیده روزی چند با وجود کمترین
 در رکاب سعادت لبر برد چون ضعف او اشتداد یافت از کلاوز رخصت گرفته بلاهور شتافت و در اینجا با جل طبعی در
 گذشت روز شنبه چهارم ماه مذکور قلعه رهناس مخیم آرد و بے ظفر قرین گشت قاسم خان را بغایت اسپ و شمشیر و
 پریم نرم خاصه سرفراز ساخته رخصت لاهور فرمودم با غنچه بر سر راه واقع بود سیر شکوفه کرده شد درین منزل تپو بهر سیر
 گوشت تپو از کباب لذیذ تر است روز یکشنبه پنجم میرزا حسن پسر میرزا رستم بمنصب هزاری ذات و چهار صد سوار ممتاز

گشت بصوبہ دکن تعین شد خواجہ عبداللطیف قوش بگی نیز بمنصب ہزاری ذات و چار صد سوار سرفرازی یافت درین سہ ماہ
گلے نظر درآمد درون سفید و بیرون سرخ و بعضی درون سرخ و بیرون زرد و بفارسی لاله بیگانه میگویند و بہندی تہل بمعنی
زمین است چون گل کنول مخصوص آب است این را تہل کنول نامیدہ اند یعنی کنول صحرائی روز مبارک شنبہ نہم عرض شد شہت
دلا در خان حاکم کشمیر نوید رسان فتح کشمیر گشت تفصیل این اجمال بعد از رسیدن او بیایہ سرریجاہ و جلال رقمزودہ
کلاک وقایع نگار خواجہ شد فرمان مرحمت عنوان با خلعت خاصہ و خنجر مرصع فرستادہ محصول یکسالہ ولایت مفتوحہ بجلدومی
این پسندیدہ خدمت عنایت شد روز شنبہ چار دہم مقام حسن ابدال محل نزول رايات جلال گشت چون کتبیات راہ و
خصوصیات منازل در ضمن وقایع پورش کابل مرقوم شدہ بہ تکرار نبرد اذیت ازین جا تا کشمیر منزل بمنزل نوشتہ خواہد شد
انشاء اللہ تعالیٰ از تاریخہ کہ بمنزل اکبر پور بمبارکی و خیریت از کشتی برآمدہ تا حسن ابدال یکصد و ہفتاد و ہشت کردہ مسافت
در عرض شصت و نہ روز کھیل و ہشت کوچ و یک مقام طوشد چون درین منزل چشمہ پر آبے و آبشاری و حوضی در غایت
لطافت واقع است دو روز مقام فرمودہ روز مبارک شنبہ شانزدہم حشتمین وزن قمری ترتیب یافت سال پنجاہ و
سویکم بحساب شہور قمری از عمر این نیاز مند در گاہ بمبارکی آغاز شد چون ازین منزل کوہ کوتل و نشیب و فراز بسیار در پیش
بودہ بیک دفعہ عبور آرد و گے گیہان پوے دشواری نمود مقرر گشت کہ حضرت مریم زمانے با دیگر سگیان روزی چند
توقف فرمودہ با سودگی تشریف آرد مدار الملک اعتماد الدولہ الخاقانی و صادق خان بخشی و ارادت خان میرسامان با علمہ
پوتات و کارخانجات بمرو عبور نمایند و همچنین رستم میرزا سے صفوی خان اعظم و جمعی از بندہ ہا برادہ پوچ رخصت یافتند
و موکب اقبال جریدہ ہا چندے از منظور ان بساط قرب و خدمتگاران ضروری روز جمعہ ہفتدہم سہ و نیم کردہ کوچ نمودہ
در موضع سلطان پور منزل گزیدہ درین تاریخ خبر فوت رانا امر سنگہ رسید کہ در او دیو پور با جہل طبعے مسافر راہ عدم شد جگت سنگہ
نیرہ و بھیم سپراو کہ در ملازمت می باشند بجلت سرفرازی یافتند و حکم شد کہ راجہ کشد اس فرمان مرحمت آمیز با خطاب
رانا و خلعت و اسپ و فیل خاصہ بھبت کنور کرن برودہ مراسم تعزیت و تہنیت بتقدیم رساند از مردم این مرز و بوم ہتاج
افتاد کہ در غیر ایام ہر سات کہ اصلا اثرے از ابر و صاعقہ نباشد آوازے مانند لصدائے ابرازین کوہ بگوش میرسد و این
کوہ را گرج می نامند بعد از یک سال و دو سال البتہ چنین صدائے ظاہری شود و این حرف را مکرر در خدمت حضرت
عش آشپانے نیز شنیدہ بودم چون خالی از غائبے نیست نوشتہ شد و العلم عند اللہ روز شنبہ ہمزودہم چار کردہ و نیم

گذشتہ در موضع سنجے نزول اجلال واقع شد ازین منزل داخل پرگنہ ہزار اتار لغت روز یکشنبہ نوزدوم سے کروہ دسہ پاؤ در
نور دیدہ موضع نوشہرہ منزل شد ازینجا داخل دہنتور است چند آنکہ نظر کار میکرد چلک باکے سبز در میان گل تہل
کنول و قطعہ گل سرشت شکفتہ بود و بغایت خوش می نمود روز دوشنبہ بستم سے ونیم کروہ کوچ کردہ در موضع سلہر و رود
موکب مسعود اتفاق افتاد و مہابت خان از قسم جواہر و مرصع آلات موازے شخصت ہزار روپیہ پیشکش گذرانید
درین سر زمین گلی بنظر در آمد سرخ آتشین با ندام گل ختمے اما از خوردترو چندین گل یکجا نیک بیکدیگر شکفتہ از دور
چنان نماید کہ گویا یک گل است درختش مقدار درخت زرد آلودی شود و درین دامن کوہ خود و نیز بسیار بو بو و نبات
خوشبودنی رنگش از بنفشہ کمتر و دسہ شنبہ بست و یکم سے کروہ طے نمودہ در موضع بلکے نزول اقبال واقع شد درین
روز مہابت خان را بخدمت بنگش رخصت فرمودہ اسپ و فیل خاصہ و خلعت با پوستین مرحمت نمودم امروز تا آخر
منزل قاطر بود شب کم شنبہ بست و دوم نیز باران شد وقت سحر برف بارید و چون اکثر راہ بستہ بود از باران نزدیک
بہر سائید چارو اسکے لاغر ہر جا افتاد و برنخاست بست و پنج زنجیر فیل از سرکار خاصہ شریفہ تصدق شد بہت باریدگی
دور و مقام فرمودم روز مبارک شنبہ بست و سویم سلطان حسین زمیندار پگلی دولت زمین بوس دریافت اینجا داخل
ملک پگلی است از غراب اتفاقات آنکہ در وقتیکہ حضرت عرش آشیانی میرفتند درین منزل برف باریدہ بود و
الحال نیز باریدہ درین چند سال اصلا برف بنازید بلکہ باران ہم کم شدہ بود روز جمعہ بست و چارم چار کروہ
طے نمودہ در موضع سوادنگر محل نزول موکب منصور گشت درین راہ ہم اچنبہ بسیار بو بو و درخت زرد آلود و شفا لوی
صحرا شگوفہ کردہ سراپا در گرفتہ بود و درختہاے صنوبر چون سرد دیدہ را فریب میداد روز شنبہ بست و پنجم
قریب بسہ ونیم کروہ در نور دیدہ ظاہر پگلے بود و موکب مسعود آراستگی یافت روز یکشنبہ بست و ششم بشکار
کبک سوار شدہ آخر ہاے روز بالتاس سلطان حسین بمنزل او تشریف بردہ پای عرش در امثال و اقران اقوام
حضرت عرش آشیانی نیز بمنزل او تشریف بردہ بودند از قسم اسپ و خجرو بازو جبرہ پیشکش کشید اسپ و خجربا و بختبندہ
فرمودم کہ بازو جبرہ را کمر بستہ آنچه بر آید بنظر خواہد گذرانید سرکار پگلے سے و پنج کروہ در طول دست و پنج در عرض
است مشرق رویہ کوہستان کشمیر و بر سمت مغرب اٹک بیارس و بجانب شمال گنور و بجانب جنوب گلہر واقع است
وزمانے کہ صاحبقران گیتی ستان فتح ہندوستان نمودہ بدار الملک توران عمان اقبال معطوف داشته اند میگویند

کہ این طایفہ را کہ ملازم رکاب نصرت قبا ب بودند درین حد و مقام مرحمت گذاشته اند میگویند کہ ذات ما قاضی است اما شخص
 نمیدانند کہ دران وقت کلان تر اینها کہ بود چه نام داشته الحال خود لاہوری محض اند و بزبان چنان تکلم و تحقیق مردم و دستور نیز برین
 قیاس است و زمان عرش آشنائی شاہ رخ نامی زمیندار و دستور بود الحال بہادر سپاہی است اگرچہ با ہم نسبت خویشی و پیوند دارند
 لیکن نزاعی کہ لازمہ زمینداران است ہمیشہ بسرحد و حد و میباشند آنها پیوستہ و دلخواہ آمدہ اند سلطان محمود پسر سلطان حسین شاہ رخ
 ہر دو در وقت شاہزادگی در ملازمت سن رسیدہ بودند با آنکہ سلطان حسین ہفتاد سالہ است در قوای ظاہری او اصلا فتوری راہ
 نیافتہ و تاب و طاقت سواری و تردد و چنانچہ باید دارد درین ملک بوزہ می سازند از نان و برنج کہ آن را سر سیکو نید غایتاً
 از بوزہ بسیار تند تر و مدار خوراک این مردم بر سر است و ہر چند کہ نہ تر باشد بہتر است و این سر را در خم کرده و سر خم را
 محکم بستہ دو سال و سہ سال در خانہ بگاہ می دارند و بعد از ان زلال روئے خم را گرفتہ آنرا آچھے می نامند و آچھے دہ سالہ
 ہم می باشد و پیش آنہا ہر چند کہن سال تر بہتر و اقل مدت یک سال است سلطان محمود کاسہ کاسہ ازین سر سیکو گرفت و لاجرہ
 می کشید سلطان حسین ہم ملغم است و بخت سن از فردا علایش آوردہ یکبار برای امتحان خوردم پیش ازین ہم خوردہ شدہ
 بود کیفش مثنی است اما خالے از کرسختے نیست معلوم شد کہ اندک بنگلی ہم ہمراہ می سازند در خمارش غلبہ میکند اگر شراب
 نباشد بالضرور بدل شراب تواند شد از میوہ ہازرد آو و شفتا لودا مرومی شود چون تربیت نمی کنند ہمہ خود دوست و
 ہمہ ترش دنا خوش می باشد از سر شگوفہ آنہا مخلوط می توان شد خانہ و منازل ہم از چوب است بردش اہل کشمیر میسازند
 جانور شکاری ہم میرسد اسپ و استر و گا و گا و میش می دارند و بز و مرغ فراوان است استرش ریزہ می شود بخت
 بارگران بکار نمی آید چون بعض رسید کہ چند منزل پیشتر آبادانی کہ غلہ آنجا بار و وسے ظفر قرین کفایت کند نیست حکم شد
 کہ پیشخانہ مختصر بقدر احتیاج و کار خانجات ضروری ہمراہ گرفتہ فیلان را تخفیف دهند و سہ چارہ و ز آذوقہ برگیرند از ملازمان
 رکاب سعادت چند سہ ہمراہی گزیدہ بقیہ مردم بسر کردگی خواجہ ابوالحسن نجشی چند منزل عقب می آمدہ باشند و با کمال
 احتیاط و تاکید ہفتصد زنجیر نیل بخت پیشخانہ و کار خانجات تا گزیر نمود منصب سلطان حسین چار صدی ذات و سیصد
 سوار بودند درین وقت بمنصب ششصدی ذات و سیصد و پنجاہ سوار سر فرارے یافت و خلعت و خنجر مرصع و فیصل
 مرحمت فرمودم بہادر و دستور بیک لشکر بنگش تعیین است منصب او را از اصل و اضافہ دو صدی ذات و یک صد
 سوار حکم شد و ز کم شنبہ ہیبت و نهم پنج کردہ و یکپاؤ کوچ نمودہ از پل رود خانہ نین سکہ گذشتہ منزل گزیدم این نین سکہ

از طرف شمال بجانب جنوب می رود و این رودخانه از میان کوه واروک مابین ولایت بدخشان و تبت واقع است برآمده
 بوزن در نیجا آب مذکور در شاخ شد بجهت عبور لشکر منصور حسب الحکم دو پل از چوب مرتب ساخته بودند یکی در طول پشوده
 درعه و دویم چهاروه و در عرض هر کدام پنج ورع و درین ملک طریق ساختن پل آن که در حقماے شاخدار بروی آب
 می اندازند هر دو سر آن را بسنگ بسته استحکام میدهند و تخته چوب های سطر بر روی آن انداخته بخیج و طناب توست
 مضبوط می سازند و باندک مرمتی سالها سال بر جااست القصه فیلان را پایاب گذرانیده سوار و پیاده از روی پل
 گذشته سلطان محمود نام این رودخانه را نین سکله کرده یعنی راحت چشم نام نهاد و روز مبارک شنبه سے ام تریب
 ونیم کرده در نور دیده بر لب رودخانه کنگا منزل شد درین راه کوتله واقع است بغایت بلند ارتفاع آن یک ونیم
 کرده سر نشیب یک ونیم کرده و این کوتل را پیم درنگ می نامند وجه تسمیه آن که بزبان کشمیری پنبه را پیم میگوبند
 چون حکام کشمیر داروغه گذاشته بودند که از بار پنبه تمنا بگیرند و درین جا بجهت گرفتن تمنا درنگ می شد بنا برین پیم
 درنگ شهرت یافته و از گذشت پل آبشار سے است در نهایت لطافت و صفا پیاله های معنادر بر لب آب
 و سایه درخت خورده وقت شام بمنزل رسیدم برین رودخانه پیله بود از قدیم پنجاه و چهار ورعه در طول و یک ونیم
 در عرض که پیادهای گذشته حسب الحکم پل دیگر در محاذی آن ترتیب یافته طول پنجاه و سه ورعه و عرض سه ورعه
 چون آب عمیق و تند بود فیلان را برهنه گذرانیده سوار و پیاده واسپ از روی پل گذشته حسب الحکم
 حضرت عرش آشیانی سرانی از سنگ و آهک در غایت استحکام بر فراز پشته مشرف بر آب اساس یافته
 یک روز به تحویل مانده معتمد خانرا پیشتر فرستاده شده بود که بجهت تخت نشستن و آراستن جشن نوروز
 سرزینے که ارتفاع و امتیاز داشته باشد اختیار نماید اتفاقاً از پل گذشته مشرف بر آب
 پشته واقع بود و سبز چشم بر فراز آن سطح پنجاه ورعه گویا کار فرمایان قضا و قدر بجهت چنین روز سے مهیا
 داشته بودند مشارالیه لوازم جشن نوروز سے را بر فراز آن پشته ترتیب داده بود بغایت مستحسن اتفاقاً معتمد خان
 مورد تحسین و آفرین گشت رودخانه کنگا از طرف جنوب سے آید و بجانب شمال می رود آب بهت از سمت شرق
 آمده برودخانه کنگا پیوسته بطرف شمال جاری است۔

حش پانزدہمین نوروز از جلوس ہمایون

تخیل نیر اعظم مراد بخش عالم بشرت خانہ حمل روز جمعہ پانزدہم شہر ربیع الثانی سنہ یکہزار و بست و نہ ہجری بعد انقضاے دو از وہ و نیم گھڑی کہ بیج ساعت نجومی باشد اتفاق افتاد و سال پانزدہم از جلوس این نیاز مند در گاہ الہی بمبارکی و فرخی آغاز شد روز شنبہ دوم چہار کر وہ و نیم پا و کوچ نمودہ در موضع بکر منزل گزیدیم درین راہ کوتل بود بقدر سنگلاخ داشت طاؤس و دراج سیاہ و لنگور کہ در ولایت گرم سیرمی باشد ویدہ شد ظاہر و سر و سر و ہسمی تواند بود از نیجاتا کشمیر ہر جا راہ بر کنار دریاے بہت است دو جانب کوہ واقع شد و از تہ درہ آب غایت تندی پر جوش و خروش میگزد و ہر چند فیل کلان باشد نمی تواند پاسے خود را قائم ساختنی الفور می غلط رویے بر دو سگ آبی ہم دار در روز یک شنبہ سیگوم چہار کر وہ و نیم طی نمودہ در ہوسران نزول فرمودہ شب جمعہ سو اگران کہ در پر گنہ بارہ ہولہ توطن دارند آمدہ ملازمست نمودند وجہ تسمیہ بارہ مولہ پر سیدہ شد عرض کردند کہ بارہ بزبان ہندی خوگ را میگویند و مولہ مقام را یعنی جاے بارہ و از جملہ اوتار کہ در کیش ہنود مقرر است یکے اوتار بارہ است و بارہ مولہ بکثرت استعمال بارہ مولہ شدہ روز و شنبہ چہارم دو نیم کر وہ گذشتہ در ہولباس منزل گزیدیم چون این کوہ ہارا بعنایت تنگ و دشوار نشان می دادند و از ہجوم مردم عبور بصوبت و زحمت میسر میشد بجمتہ خان حکم فرمودم کہ غیر از آصفخان و چندی از خدمتگاران ضروری بیچ کس را انگذارند کہ در رکاب سعادت کوچ کنند و آرد و را ہم یک منزل عقب سے آوردہ باشند اتفاقا مشارالیہ دیرہ خود را پیش ازین حکم روانہ ساختہ بود بعد از ان بمردم خود می نویسید کہ در باب من چنین حکم شدہ شما ہر جا کہ رسیدہ باشید توقع نمایند بر اوران او در پاسے کوتل ہولباس این خبر را شنیدہ ہماجا دیرہ خود را فرود می آرد و در زمانیکہ موکب اقبال قریب بمنزل او رسید ہر ت و باران باریدن آغاز کرد ہنوز یک میدان راہ طے نشدہ بود کہ دیرہ او نمایان شد ظہور این موہبت را از اتفاقات غیبی شمرودہ باہل محفل بمنزل مشارالیہ فرود آمدہ از آسیب سرا و برف و باران محفوظا ماندیم بر اوران او حسب الحکم کس بطلب دو ایند

ورد قیتکہ این مژده باو میرسد کہ فیلمان و پیشخانہ بر فراز کوه بر آمدہ راہ را تگ ساختہ اند چون سوار گدشتن متعذر نمود
از غایت شوق و ذوق پیادہ سراز پانٹاختہ در عرض دو ساعت دو نیم کوه مسافت طے نمودہ خود را ہلاز مست
رسانید و بزبان حال این بیت میخواند۔

آمد خیالت نیم شب جان داوم گشتم نخل | انجلیت بود در ویش مرا تا کہ چو همان در رسد

انچہ در بساط او بود از نقد و جنس و مناطق و مسامت تفصیل کروه برسم پا انداز معروض داشت ہمہ را با و بخشیدم و فرمودم کہ
متاع دنیا در چشم بہت ماچہ نماید جوہر اخلاص را بہاے گران خریداریم این اتفاق را از اصل اخلاص و تائیدات
طالع او با بد شمر و کہ مثل سن بادشاہی با اہل حرم خود یک شبان روز و رخاٹہ او براحت و آسوگی بسر برد و او را در
اشال و اقراں و ابناے جنس سرفرازے نصیب شود روز سہ شنبہ پنجم دو کوه گذشتہ در موضع کہانی نزول اجلال
اتفاق افتاد سر و پاسے کہ در برداشتم بہ معتمد خان مرحمت فرمودم و منصب او اصل و اضافہ ہزار و پانصدی ذات
و ہزار و پانصد سوار حکم شد و ازین منزل داخل سرحد کشمیر است و در ہمین کوتل بہو لباس یعقوب پسر یوسف خان
کشمیری با فواج منصورہ حضرت عرش آشیانے کہ راجہ بھگوان داس پدر راجہ مان سنگھ سردار بود جنگ کردہ اند
درین روز خبر رسید کہ سہراب خان پسر رستم میرزا و آب بہت عزیز بجز فنا گشت تفصیل این اجمال آنکہ او حسب الحکم
یک منزل عقب می آید و در راہ بخاطرش میرسد کہ بدریا در آمدہ غسل کند با آنکہ آب گرم میسر بود ہر چند مردم مانع آمدند
و گفتند کہ درین قسم ہواے سرد بے ضرور در چنین دریاے زخار خونخوار کہ فیل مست را سے غلطاند در آمدن از
آئین حرم و احتیاط دور است بجز آنہا مقید نمی شود و چون وقت ناگزیر در رسیدہ بود از غایت خود رانی و غرور و
جہالت با عقاود و اعتماد شاد و تمی خود کہ درین فن بے نظیر بود بجز ترمی شود و با یک نفر خد متیہ دیک کس دیگر کہ شاورے
میدانستند بر فراز سنگے کہ برب آب بود بر آمدہ خود را بدریا می اندازد و بجز و افتادن از تلاطم امواج نمی تواند خود را
جمع ساخت و بشاورے پرواخت افتادن بہان بود و رفتن بہان سہراب خان با خد متیہ خت حیات بسیل فنا و در او
دکشتی گیر بعد جان کندن کشتی و جو بساحل سلامت رسانید میرزا رستم را غرایب الفتی و تعلقے و محبتے باین فرزند بود و در
راہ پونچ از شنیدن این خبر بجاہ جامہ شکیبائی چاک زوہ بیتا بے واضطراب بسیار ظاہری ساز و با جمیع متعلقان خویش لباس
ماتم پوشیدہ سر و پا رہنہ متوجہ ملازمت می شود و از سوز و گداز ماورش چه نویسد اگر چه میرزا دیگر فرزندان ہم دارد خاتما پیوند

ذیل باین فرزند داشت عمر آن بیست و شش سال بود در بدوق اندازی شاگرد رشید پدرش بود سواری فیل و ارا بہ خوب
 میدانست در پورش گجرات اکثر اوقات حکمے شد کہ در پیش فیل خاصہ سوار شود و در سپاہگری خیلے چسپان می بود روز
 کم شنبہ ہشتم سہ کروہ طلی نمود در موضع ریوند منزل شد روز مبارک شنبہ ہفتم از کوتل کو اوست عبور فرمودہ در موضع و چہ نزل
 اقبال اتفاق افتاد مسافت این منزل چہار کروہ و یک پاؤ است کوتل کو اوست از کوتل ہاسے سبب است و آخرین کوتل
 این را ہے است روز جمعہ ہشتم قریب بچہار کروہ طے نمودہ در موضع بلتار منزل شد درین راہ کوتل بنو و بقدر وسعت
 داشت صحرا صحرا و چمن چمن شگوفہ و انواع ریاحین از نرگس و بنفشہ و گلہاسے غریب کہ مخصوص این ملک است بہ نظر درآمد
 از جہانگی دیدہ شد کہ بہ ہیات عجیب پنج شش گل نارنجے رنگ رنگ سرنگون شگفتہ و از میان گلہاسے برگی چند
 سیفر برآمدہ از عالم انناس نام این گل بولانیگ است و گل دیگر مثل پوئی بر دور آن گلہاسے ریزہ باندام یا سن
 رنگ و بعضے کہ بود بعضے سرخ و در میان نقطہ زرد بغایت خوشنما و موزون ناسھ لہر پوش و پوش علی العموم رامی گویند از غولان
 زند ہم درین راہ فراوان است گل کشمیر از حساب دشمار بیرون است کدام ہا را نویسم و چند توان نوشت انچہ امتیازی
 دارد در قوم می گرد و درین راہ آبشار سے بر سر راہ واقع است بغایت عالی و نفیس از جا کے بلندی ریزد درین راہ
 آبشار سے باین خوبی دیدہ شدہ لخط توقف نمودہ چشم و دل را از جا کے بلند بہ تماشا سے آن سیراب ساختہ روز شنبہ
 ہم چہار کروہ و سہ پاؤ کوچ فرمودہ بارہ مولہ عبور ہوکب منصور اتفاق افتاد بارہ مولہ از قصبہ ہاسے مقرر کشمیر است و از جا
 ہا شہر چاروہ کروہ مسافت است و بر لب آب بہت واقع شدہ جمعی از سوداگران کشمیر درین قصبہ توطن گزیدہ مشرف
 بر لب آب منازل و مساجد ساختہ اندا سووہ و مرفہ الحال روزگار بسر سے بر نہ حسب الحکم پیش از ورود ہوکب مسعود
 کشتی ہاسے آراستہ درین مقام مہیا داشتہ بود نہ چون ساعت درآمدن روز و شنبہ اختیار شدہ بنا برین دو سپہراز
 روز یکشنبہ و ہم گذشتہ بشہاب الدین پور درآمد درین روز دلاور خان کا کہ حاکم کشمیر از کشتوار رسیدہ دولت آستانہ بوس دریافت
 بفضول عواطف روز افزون بادشاہانہ و گوناگون نوازش خسروانہ سرفرازی یافت الحق این خدمت را چنانچہ باید تقدیم
 رسانیدہ امید کہ حضرت و اہلب العظایا جمیع بندہ ہاسے با اخلص را جبین افروز عزت گرداناد کشتوار بر سمت جنوب کشمیر واقع
 است از عمورہ کشمیر تا منزل الکہ حاکم کشمیر کشتوار است شصت کروہ مسافت پیودہ آمد بتاریخ دہم شہر لوریاہ الہی سنہ چہار دہم دلاور خان
 باوہ ہزار نفر سوار و پیادہ جنگی عزیمت فتح کشتوار پیش ہناد بہت ساختہ حسن نام سپہر خود را باگر و سید میر بکر بجا فطت شہر حراست

۱۰۰

سرحد ہا مقرر داشت و چون گوہر چک و ایبہ چک بدعوی وراثت کشمیر در کشتوار و نواحی آن سرگشتہ وادی ضلالت و اوبار
بودند بیست نام کی از برادران خود را با جمعی در مقام دیسو کہ متصل بکوئل پیرنچال واقع است بجهت احتیاط گذشت
و از منزل مذکور تقسیم افواج نموده خود با فوجی براہ سنگین پورشتافت و جلال نام پسر رشید خود را با نصر اللہ عرب و علی
ملک کشمیری و جمعی از بندہای جہانگیری براہ دیگر تعیین فرمودہ و جمال نام پسر کلان خود را با گروہی از جوانان کار طلب
بہر اولی فوج خود مقرر نموده همچنین دو فوج دیگر بردست راست و چپ خود قرار دادہ کہ میرفتہ باشند چون راہ برآمد اسپ
نہود چند اسی بجهت احتیاط ہمراہ گرفتہ اسپان سپاہی را در کل باز گذرانیدہ بکشمیر فرستاد و جوانان کار طلب کہ دست
بیان جان بستہ پایوہ بر فراز کوہ برآمدند و غازیان لشکر اسلام با کافران بدسرا انجام منزل بمنزل جنگ کنان تا زکوٹ کہ کمی از
محلکہاے غنیم بودشتافتہ در انجا فوج جلال و جمال کہ از راہہاے مختلف تعیین شدہ بودند با ہم پیوستند و مخالفان برگشتہ
روزگار تاب مقاومت نیاوردہ راہ فرار پیش گرفتند و بہادران جان نثار شیب و فراز بسیار پیام روی بہست پیوہ تا
در یا سے مروشتافتند و بر لب آب مذکور آتش قتال اشتعال یافت و غازیان لشکر اسلام ترودات پسندیدہ بنظور
رسا بندند و ایبہ چک برگشتہ بخت با بسیارے از اہل اوبار قبیل رسید و از گشتہ شدن ایبہ را جبے دست دول شدہ
راہ فرار پیش گرفت و از پل گذشتہ در ہند زکوٹ کہ بران طرف آب واقع است توقف گزید جمعی از بہادران تیز
جلو خواستند کہ از پل بگذرند بر سر مل جنگ عظیم واقع شد و چندے از جوانان بشہادت رسیدند و همچنین مدت بیست
شبان روز بندہاے در گاہ سعی در گذشتن آب داشتند و کافران تیرہ بخت ہجوم آوردہ بدافغہ و مقابلہ تقصیری کروند تا آنکہ
دلاور خان از استحکام تعانجات و سرا انجام آذوقہ خاطر جمع نمودہ بہ لشکر فیروزی اثر پیوست و راہ از جیلہ سازی و رو باہ بازی
و کلار خود را ترود دلاور خان فرستادہ التماس نمود کہ برادر خود را با پیشکش بدر گاہ میفرستم چون گناہ من بعمو مقرون گردود
بیم و ہراس از خاطر من زایل شود خود نیز بدر گاہ گیتی پناہ رفتہ آستانوس نمایم دلاور خان سخن فریب آمیز گوش نینداختہ
نقد فرصت را از دست ندادہ فرستاد ہاے را جبے حصول مقصود و خصت فرمودہ در گذشتن از آب اہتمام شایستہ بکار
برد جلال پسر کلان او با جمعی از ننگان بحر شجاعت و جلاوت بالاسے آب رفتہ بشنادری و دلاوری از ان دریا سے زخار خونخوار عبور
نمودند و با مخالفان جنگ سخت در پیوست و بندہاے جانبا از ان طرف ہجوم آوردہ کار برابر اوبار تنگ ساختند آنہا چون طالب
مقاومت در خود نیافتند مخمٹ پل را شکستہ راہ گریز پیش گرفتند و بندہاے نصرت قرین با ز پل را استحکام دادہ بقیہ لشکر را گذرانیدند

دلاورخان در بهندر کوٹ محسراقبال آراست و از آب مذکور تا در پاسه چناب که اعتضاد قوی این سیاه بختان است و تیر انداز
 مسافت بوده باشد و در کنار آب چناب کوسه است مرتفع عبور از آن آب به شکاری میسر و بخت آمد و رفت پیاده با طناها بر
 سطر تعجیه نموده در میان دو طناب چوب با مقدار یک یک دست پهلو سے یک دیگر مستحکم بسته یک سر طناب را بقله کوه و سر دیگر
 را بد طرف آب مضبوط میسازند و دو طناب دیگر یک گز از آن بلند تر تعجیه می نمایند که پیاده با پاسه خود را بر آن چوب با نهاد
 بر دو دست طناها با سه بالا را گرفته از فراز کوه به نشیب میرفته باشند تا از آب بگذرند و این را با اصطلاح مردم کوستان زم زم
 گویند هر جا منظره بسنن زم زم به داشتند به بند و قچی و تیر انداز و مردم کار سے حکام داده خاطر جمع نمودند دلاورخان جلاله با ساخته شبی
 بهشتا و نفر از جوانان دلیر کار طلب بر جاله نشانیده میخواست که از آب بگذراند چون آب در غایت تنیدی و شورش میگذشت جلال
 خاریت شخصت هشت نفر از آن جوانان عزیز بجز عدم شدند و آب رو سے شهادت یافتند و او نفر دست و بازو سے
 شناوری خود را با حاصل سلامت رسانیدند و دو کس بر آن طرف آب افتاده و در جنگ ارباب ضلالت اسیر شدند و آن قصه
 دلاورخان تا چهار ماه و دو روز در بهندر کوٹ پاسه همت افشوده سعی در گذشتن داشت تیر تیر میرسد مقصد
 نمیرسید تا آنکه زمینداری راه بری نمود از جا کے که مخالفان را گمان گذشتن بنور زم زم په بسته در اول شب جلال پسر دلاورخان
 با چندے از بنده پاسه درگاه و جمعی از افغانان قریب بدو لیست نفر از آن راه بسا امت گذشته هنگام سحر بے خبر بر سر راه
 رسیده کرنا کے فتح بلند آوازه ساختند چندی که برگرد و پیش راجه بودند در میان خواب و بیداری سر اسیمه بر آمده اکثری علم
 تیغ خون آشام گشتند بقیه السیف جان سبک پا از آن در طه بلا بر آوردند در آن شورش کی از سپاهیان بر اجه رسیده خواست که بزم شیر
 کارش با تمام رساند راجه فریاد بر آورد که من راجه ام مرا زنده نزد دلاورخان بریدم مردم بر سر اجه بوم آورده و شکر ساختند بعد از گرفتار شدن
 راجه از منتسبان او پرسید که بود خود را بگو شکر کشید دلاورخان از شنیدن این خرد و فتح و فیروزی سجدات شکر آبی تقدیر سانیده بالشکر منصور از
 آب عبور نموده بمندل بدر ملک که حاکم نشین آن ملک است درآمد از کنار آب تا آنجا سه کرده مسافت بوده باشد دختر سنگرام راجه جمود و دختر سبیل
 مرد و پسر راجه با سو در خانه راجه است و از دختر سنگرام فرزندان وارد پیش از آن که فتح شود عیال خود را از روی احتیاط به پناه راجه
 جوال دو دیگر زمینداران فرستاده بودند چون موکب منصور نزدیک رسید دلاورخان حسب الحکم راجه را همراه گرفته متوجه آستان بنوس گشت نصر الله
 عرب را با جمعی از سوار و پیاده بخواست این ملک گذاشت در کشته و ارگندم وجود عدس و ماش و ارزن فراوان میشود بخلاف کشمیر شمالی کمتر دارد
 زعفرانش از زعفران کشمیر بهتر و قریب بصد دست از باز جره گرفته می شود ناچ و تمیخ و هندوانه از فردا علی بهم میرسد خبر پزده اش از عالم

خرپڑہ کشمیر است و دیگر سیوہ ہا از انگور و شفتالو و زرد آلو و امرود ترش می شود اگر تربیت کنند مکن کہ خوب شود سنسے نام زرد
 سسوک کہ از حکام کشمیر مانده یک و نیم آن را بیک روپیہ میگیرند و در سواد او معاملہ پانزده سنسے کہ وہ روپیہ باشد بیک
 ہر بادشاہی حساب کنند و دوسیر بوزن ہندوستان را مکن نامند و رسم نیست کہ از محصول زراعت راجہ خراج بگیرد بر سر
 ہر خانہ در سالے شش سنسے کہ چار روپیہ باشد میگیرد زعفران را در کل بلوچہ جمعے از راجپوتان و ہنقصد نفر توچی کہ
 از قدیم نوکرانہ تنخواہ نموده غایتاً در وقت فروختن زعفران از خریدار بر سہ سنی کہ عبارت از دوسیر باشد چار روپیہ میگیرد
 و کلیہ حاصل راجہ بر جریمہ است و بانڈک تقصیر سے مبلغ کلی می ستاند و ہر کس را شمول و صاحب جمعیت یافتند بہانہ
 انگینتہ آنچه وارد پاک میگیرند بہہ بہت لک روپیہ تخمیناً زر حاصل حصہ او باشد و در وقت کارشش ہفت ہزار پیادہ جمع
 مے شود و اسپ در میان آنہا کم است قریب پنجاہ اسپ از راجہ و عمد ہاے او بودہ باشد محصول یک سالہ در وجہ
 انعام و لاور خان مرحمت شد از روئے تخمین جاگیر ہزاری ذات و ہزار سوار بضا بطہ جاگیر می بودہ باشد چون دیوانیان
 عظام و کرام نسق بستہ جاگیر و از تنخواہ نمایند حقیقت باز قرار واقعی ظاہر خواہد شد کہ چہ مقدار جاست روزہ و شنبہ یا زوہم
 بعد از دوپہر و چار گھڑی مبارکی و فرخندگی و رعایا است کہ مجدداً بر کتا رتال احداث یافتہ و روزہ مرکب مسعود اتفاق افتاد
 بحکم حضرت عرش آشیانی قلعه از سنگ و آہک و رعایت استحکام احداث یافتہ غایتاً ہنوز نا تمام است ایک ضلع آن مانده امید
 کہ بعد ازین با تمام رسد از مقام حسن ابدال تا کشمیر رہا ہی کہ آمدہ شد ہفتاد و پنج گروہ مسافت بہ نوزوہ کوچ و شش مقام کہ
 بست و پنج روز باشد قطع شد و از دارالخلافہ اگرہ تا کشمیر در عرض صد و پنجاہ و ہشترہ روز سہ صد و ہفتاد و شش کرہ مسافت
 بہ یکصد و دو کوچ و شصت و سہ مقام طے شدہ و براہ خشکی کہ ممر عام در اہ متعارف است سیصد و چار و نیم کرہ است روز ششہ
 دو از وہم و لاور خان حسب الحکم راجہ کشتوار را سلسلہ بجنوب آورده زمین بوسی فرمو و خالی از وجاہت نیست پوشش بروش
 اہل ہند و زبان کشمیری و ہندی ہر دو میدانہ بخلافت دیگر زمینداران این حد و وسعۃ الجملہ شہری ظاہر شد حکم فرمودم کہ با وجود
 تقصیر و گناہ اگر فرزندان خود را بدرگاہ حاضر سازد از حبس و قید نجات یافتہ در سایہ دولت ابد قرین آسودہ و فارغ البال
 روزگار بسر خواہد برد و الاوریکے از قلاع ہندوستان بحسب مجلد گرفتار خواہد بود عرض کرد کہ اہل و عیال و فرزندان خود را
 بلازمت می آرم امیدوارم حضرت ام بہرچہ حکم شود اکنون مجلاً از احوال و اوضاع و خصوصیات ملک کشمیر مرقوم میگرد
 کشمیر از اقلیم چارم است عرضش از خط استوا سی و پنج درجہ است و طولش از جزایر سفید و پنج درجہ از قدیم این ملک در تصرف

راجہ ہا بود مدت حکومت آنا چار ہزار سال است و کیفیت احوال و آسامی آنا در تاریخ راجہ ترنگ کہ حکم حضرت عرش آشیانی
 از زبان ہندی بفارسی ترجمہ شدہ است۔ تنصیل مرقوم است و در تاریخ سنہ ہفتصد و دو از دہ ہجری نور اسلام رونق دہا پذیرفتہ
 سی و دو نفر از اہل اسلام مدت دو سبت و ہشتاد و دو سال حکومت این ملک داشتند تا آنکہ بتاریخ ہفتصد و نو و چہار
 ہجری حضرت عرش آشیانی فتح فرمودہ اند از ان تاریخ تا حال سی و پنجہ سال است کہ در تصرف اولیائے دولت ابد قرین
 است ملک کشمیر و طول از کول ہبلو لباس تا فرو تر پنجاہ و ششش کر وہ جاگیر است و در عرض از سبت و ہفت کر وہ
 زیادہ نیست و از وہ کم نسیخ ابو الفاضل در اکبر نامہ پنجمین و قیاس نوشتہ کہ طول ملک کشمیر از دریائے کشن گنگا تا فرد تر یک صد
 و سبت کر وہ است و عرض از وہ کم نیست و از سبت و پنج زیادہ نہ من بخت احتیاط و اعتماد جمعے از مردم معتد کار دان مستر
 فرمود کہ طول و عرض را طاب بکشند تا حقیقت از قرار واقع نوشتہ شود بالجملہ آنچه شیخ یکصد و سبت کر وہ نوشتہ بود شصت و
 ہفت کر وہ بر آمد چون قرار داد است کہ حد ہر ملکہ تا جائے است کہ مردم زبان آن ملک تکلم باشند بنا برین از ہبلو لباس کہ
 یا زدہ کر وہ از بن طرف کشن گنگا است سرحد کشمیر مقرر شد باین حساب پنجاہ و ششش کر وہ باشد و در عرض دو کر وہ بیش تفاوت
 ظاہر نگشت و کر وہی کہ در عہد این نیاز مند معمول است موافق صنایعہ ایست کہ حضرت عرش آشیانی نسبتہ اند ہر کر وہی پنہزار
 درع و یک درع و درع شرعی میشود کہ ہر درع سبت و چہار انگشت باشد و ہر جا کر وہ یا گزند کر گرد و مراد از ان کر وہ و گنو معمول است
 و نام شہر سری نگر است و در باسے بہت از میان محورہ میگنزد و سر چشمہ آنرا ویر تاک میگویند از شہر چار وہ کر وہ بر سمت
 جنوب واقع است و حکم این نیاز مند بر سر آن چشمہ عمارتے و باغے ترتیب یافتہ در میان شہر چار پل از سنگ چوب در غایت استحکام بستہ
 شدہ کہ مردم از روے آن تر وومی نمایند پل را اصطلاح این ملک کذل میگویند در شہر مسجدے است بغایت عالی از آثار سلطان سکندر
 در ہفتصد و نو و پنج اساس یافتہ بعد از مدتی سوختہ و باز سلطان حسین تعمیر نمودہ ہنوز با تمام نرسیدہ بود کہ تصحیات او از پایا
 در افتاد و در ہفتصد و نہ ابراہیم باکرے وزیر سلطان حسین انجام دآر استگی بخشید از ان تاریخ تا حال یکصد و سبت سال
 است کہ بر جاست از محراب تا دیوار شرقی یکصد و چہل و پنج درع و عرض یکصد و چہل و چار درع است شتمیر چار طاق
 و بر اطراف ابوان دستونہائے عالی نقاشی و نگارے کردہ الحق از حکام کشمیر اثرے بہتر ازین نامذہ میر سید علی ہمدانی قدس سر
 روزے چند درین شہر بودہ اند خانقاہے از ایشان یادگار است متصل شہر و کول بزرگ واقع است کہ ہمہ سال پر آب
 سے باشد و طمش متغیر نمی گیرد و در آمد و رفت مردم و نقل و تحویل غلہ و ہبہ بر کشتی است در شہر و پر گناست پنج ہزار و ہفتصد

کشتی است هفت هزار و چهار صد ملاح بشمار آمده ولایت کشمیر سے و ہشت پرگنہ است آنرا دو نصف اعتبار کرده اند
 بالاسے آب را آماج گویند و پایاں آب را کما مراح نامند ضبط زمین و داد و ستد ز رویم درین ملک رسم نیست مگر جزوی
 از سایر جاہات و نقد و جنس را بخر و ارشالی حساب کنند ہر خردار سے سے من و ہشت سیر وزن حال است کشمیر بیان دو سیر را
 یکمن اعتبار کرده اند چار من را کہ ہشت سیر باشد یک ترک و جمع ولایت کشمیر سے لک و شصت و سہ ہزار و پنجاہ خرد و ارباب
 ترک است کہ بحساب نقدی ہفت کروڑ چل و شش لک و ہفتاد ہزار دام سے شود و بضا بطہ حال جا سے ہشت
 ہزار و پانصد سوار است راہ و درآمد کشمیر متعذر بہترین راہ ہا بھیر و چکلے است اگر چہ راہ بھیر نزدیک تر است لیکن اگر کسی
 خواہد کہ بہار کشمیر را دریا بدینھنہ در راہ چکلے است و دیگر راہا درین موسم از برف مالا مال سے باشد اگر بہ تعریف و
 توصیف کشمیر پر دازد دفتر با باید نوشت ناگزیر محلے از اوضاع و خصوصیات آن رقمزودہ کلک بیان می گیرد و یہ کشمیر باغی
 است ہمیشہ بہار یا قلعه ایست آہنیں حصار بادشاہان را گلشنے است عشرت افزا و درویشان را خلوتگدہ و دلگشا چہنا سے
 خوش و آبشار با سے دلکش از شرح و بیان افزون آہا سے روان و چشمہ سار با سے از حساب و شمار بیرون چندا نہ نظر کار
 کند سبزہ است و آب روان گل سرخ و بنفشہ و زنگس خود و صحرا صحرا انواع گلہا و اقسام ربا چین ازان بیشتر است کہ شبا
 در آید در بہار جان نگار کوہ و دشت از اقسام شگوفہ مالا مال در و دیوار و صحن و بام خانہا از مشعل لالہ زرم افزو زو چکلہ سے
 مسطح و سہ برگلہا سے مہر منج را چہ گوید۔

شده جلوه گر نازینان باغ	رخ آراسته ہر یکے چون چراغ	شده مشکبو غنچه در زیر پوست
چو تو نیز مشکین با زوسے دوست	غزلخوانی لبیل صبح خیزند	تمنا سے می خوارگان کردہ تیسند
ہر چشمہ منقار بط آب گیر	چو مستراض زین بقطع حریر	بساط گل و سبزہ گلشن شدہ
چراغ گل از باور دشمن شدہ	بنفشہ سر زلف را حشم زدہ	گرہ در دل غنچہ حکم زدہ

بہترین اقسام شگوفہ بادام و شفا لوست بر دن کوہستان ابتدا سے شگوفہ در غرہ استفادہ نندی شود و در ملک
 کشمیر اوایل فروردین دور باغات شہر و رنم و دہم ماہ مذکور و انجام شگوفہ تا آغاز یا سمن کہو و پیوستہ است در خدمت
 والد بزرگوارم مکرر سیر زعفران زار و تماشا سے خزان کردہ شدہ بود بچہ اندر درین مرتبہ جو انہا سے بہار را در یافت
 خوبہا سے خزان در موقعش نوشتہ خواہد شد عمارات کشمیر ہمہ از چوب است دو آشیانہ و سہ آشیانہ و چہار آشیانہ می سازند

و باش را خاکپوش کرده پیاز لاله چو غاشی می نشانند و سال بسال در موسم بهار می شکند و بغایت خوشنماست این تصرف مخصوص
 اهل کشمیر است امسال در باغچه دو تنجاند و بام مسجد جامع لاله بغایت خوب شکفته بود یا سمن کبود در باغات فراوان است و یا سمن
 سفید که اهل ہند چنبیلی گویند خوشبومی شود قسم دیگر صندلی رنگ است آن نیز در غایت خوشبومی و این مخصوص کشمیر است
 گل سرخ چند قسم بنظر در آمدہ غایتا یکے خوشبو است دیگر گلے است صندلی رنگ و بویش در غایت لطافت و نازک
 از عالم گل سرخ و تنہ اش نیز بہ گل سرخ متشابہ و گل سوسن و دو قسم سے باشد انچه در باغات است بسیار بالیدہ و سبز
 رنگ و قسم دیگر صحرائی است اگر چه کم رنگ است غایتا خوشبو است گل جعفری کلان و خوشبومی شود تنہ اش از قاست
 آدمی میگردد لیکن در بعضے سالہا وقتے کہ کلان شد و گل رسید و گل کرد کرمی پیدای شود و برگلش پرودہ از عالم عنکبوت
 می تند و ضایع می سازد تنہ اش را خشک میکند و امسال چنین شد و گلہا سے کہ در ایالات کشمیر بنظر در آمدہ از حساب شمار بیرون
 است آنچه نا و العصری اوستاد منصور نقاش شس شبیہ کشیدہ از یکصد گل متجاوز است پیش از عہد دولت حضرت عشر آشپانی
 شاہ آلو مطلقاً نبود و محمد قلی افشار از کابل آورده پیوند نووہ تا حال وہ پانزویں درختے بار آمدہ زرد آو پیوندی نیست
 درخت چند محدود بود مشارالیه پیوند را درین ملک شایع ساختہ و الحال فراوان است الحق زرد آلو کے کشمیر خوب می شود
 در باغ شہر آراے کابل درختے بود میرزائی نام کہ بہتر ازان خوردہ نشدہ بود و در کشمیر چندین درخت مثل آن در باغہا
 است ناشپاتی فرداے علیے شود از کابل و بدخشان بہتر نزدیک ناشپاتی سمرقند سبب کشمیر خوبی مشہور است و امرود
 وسطے شود انگورش فراوان است اکثرش ترش و زبون انارش آلفدر ہا نیست تر بز فرداے علیے ہم میرسد خربزہ بغایت
 شیرین و شکنندہ سے شود لیکن اکثر آنست کہ چون بہ بچگی رسید کرمی در میانش ہم میرسد و ضایع می سازد اگر اچھا نا از
 آسیب محفوظ ماند بغایت لطیف سے شود شاہ توت سنے باشد و توت سائر صحرا است و از پائے ہر درخت توت تا کہ
 انگوری بالا رفتہ غایتا توتش قابل خوردن نیست مگر درختے چند کہ در باغ ہا پیوند کردہ باشند برگ توت بہت کرم پیلہ بکار
 سے رود و تخم پیلہ از گل کت و تیت سے آرند شراب و سہر کہ فراوان است اما شرابش ترش و زبون و بزبان کشمیر س گویند
 بعد ازان کہ کاسہ ہا ازان در کشند بقدر سے سرگرمی ازان ہم می رسد از سہر کہ اقسام آچار می سازند چون سیرد کشمیر خوب سے شود
 بہترین آچار سیر است انواع فلہ بغیر از نخود اکثری وارد اگر نخود بکار نہ سال اول می شود سال دوم زبون می شود
 سال سویم بشتک تشبہ سے شود بیخ از ہمہ بیشتر لیکن کہ سہ حصہ بیخ و یک حصہ سائر جوہات بودہ باشد در خوردن اہل کشمیر بہ